

Notitie

Contactpersoon Friso Koop

Datum 14 december 2006

Kenmerk N001-4498205FKO-mfv-V01-NL

1 Quick-scan 4 panden te Ede

1.1 Aanleiding

De gemeente Ede is voornemens vier panden te slopen. Het betreft de volgende vier panden, alle gelegen binnen de bebouwde kom van Ede:

1. Bunschoterweg 31
2. Brembaan 33A
3. Veenderweg 117
4. Zanderijweg 95

In de panden bevinden zich mogelijke beschermde diersoorten en vaste verblijfplaatsen van beschermde diersoorten. Indien vaste verblijfplaatsen voorkomen, dan dient voor het slopen van de panden een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet (Ff-wet) te worden aangevraagd. Met name vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (alle vleermuizen zijn strikt beschermde tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet) en vogels kunnen voorkomen in gebouwen. Daarnaast heeft een tabel 2-soort als de Steenmarter ook regelmatig vaste verblijfplaatsen in gebouwen.

In opdracht van de gemeente Ede heeft Tauw een quick-scan uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen in de vier panden. De resultaten van deze quick-scan zijn beschreven in deze notitie.

Leeswijzer

In paragraaf 1.2 wordt de werkwijze beschreven die bij het uitvoeren van de quick-scan is gehanteerd. Vervolgens wordt in paragraaf 1.3 ingegaan op de voor het voornemen relevante regelgeving, waarna in paragraaf 1.4 de resultaten van de quick-scan zijn beschreven. Tot slot bevat paragraaf 1.5 de conclusies van de quick-scan.

De ligging van de vier locaties is weergegeven in figuur 1.1.

1.2 Werkwijze

Als eerste is op basis van verspreidingsgegevens uit atlassen en (vrij beschikbare) gegevens van internet (www.gelderland.nl, www.natuurloket.nl) een inschatting gemaakt welke beschermde soorten kunnen voorkomen in de panden. Vervolgens is aan alle panden een veldbezoek gebracht. Dit veldbezoek is uitgevoerd op 12 december 2006. Tijdens dit veldbezoek zijn de panden zowel van binnen bekeken als van buiten. Per pand is ongeveer een uur besteed. Gelet is op mogelijke aanwijzingen voor het voorkomen van beschermde diersoorten (uitwerpselen, vraatsporen, braakballen, et cetera) en is tevens gelet op de aanwezigheid van spleten, kieren en gaten in het gebouw (met name van belang voor vleermuizen). Op basis van deze gegevens is een inschatting gemaakt of er mogelijke beschermde diersoorten of verblijfplaatsen daarvan aanwezig zijn in de te slopen panden.

1.3 Natuurbeschermingswetgeving

1.3.1 Beschermde natuurgebieden

Op de kaart in figuur 1 is naast de ligging van de vier locaties, tevens de ligging van beschermde natuurgebieden weergegeven. De noord- en oostzijde van de bebouwde kom van Ede wordt begrensd door beschermde natuurgebieden, te weten de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur Gelderland (PEHS Gelderland) en het Natura 2000-gebied 'Veluwe' (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn). De vier locaties liggen binnen de bebouwde kom van Ede en niet binnen de beschermde natuurgebieden. Omdat het voornemen – de sloop van de vier panden - evenmin een negatief effect heeft op de vier beschermde natuurgebieden (de afstand tot de beschermde natuurgebieden is daarvoor te groot en de omvang van het voornemen is daarvoor te gering), is voor de toetsing van het voornemen op de natuurbeschermingswetgeving alleen de Flora- en faunawet van toepassing.

1.3.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is ook *buiten* beschermde natuurgebieden van kracht. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een groot aantal in Nederland aanwezige dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en enkele plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet.

Op grond van de Flora- en faunawet is het bijvoorbeeld verboden: 'nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren' (artikel 11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: 'dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten' (art. 10 Flora- en faunawet). Ten slotte is het verboden: 'planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te

snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen' (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van aantasting, is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een groot aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

Voordat kan worden gestart met de werkzaamheden geeft de wet aan dat de volgende handelingen moeten worden doorlopen:

- Bepaling van de waarde ter plaatse van de locatie en haar directe omgeving voor (beschermde) planten- en diersoorten
- Bepaling van de effecten van de voorgenomen plannen op die soorten en hun leefgebieden
- Bepaling van de mogelijkheden om rekening te houden met die soorten en leefgebieden: naarmate er beter rekening kan worden gehouden met deze leefgebieden zal het uiteindelijke effect geringer zijn. De maatregelen die het effect verkleinen worden wel verzachtende of 'mitigerende' maatregelen genoemd
- Eventueel een vervolgtraject, wanneer mitigerende maatregelen onvoldoende blijken te zijn. Onderdeel hiervan kan uitwerking van compenserende maatregelen zijn

Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing, wordt sinds 23 februari 2005 onderscheid gemaakt tussen drie categorieën beschermde soorten:

1. Extra beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en de zwaardere categorieën van de rode lijsten (deze zijn inmiddels alle gepubliceerd in de Staatscourant)
2. De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling (tabel 1-soorten)
3. Een tussencategorie, de resterende beschermde soorten (tabel 2). Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen moet voor deze soorten een ontheffing worden gevraagd

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'). Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; dat betekent dat er alternatieven (voor de locatie of vorm van de activiteit) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort. Indien de gunstige staat van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Schade op individuniveau dient te worden voorkomen. Dat kan door compenserende, maar ook mitigerende (verzachtende) maatregelen te nemen. Of er en welke compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de ontheffing aangeven. Compensatie van schade aan biotopen van soorten die zijn vermeld in bijlage I van de Vogelrichtlijn of bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet zijn afgerond voordat kan worden gestart met het plan

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers van onder andere ruimtelijke ontwikkelingen die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets (vergelijkbaar met tabel 3-soorten). Het broedseizoen loopt van 15 maart tot 15 juli. Voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen van vogels dient een ontheffing te worden aangevraagd. Vaste verblijfplaatsen zijn nesten/holen/holten waar vogels jaarlijks naar terugkeren om er te broeden en/of waarvan ze gedurende een groot deel van het jaar gebruik maken als verblijfplaats. Het betreft holen van de Grote bonte specht, Groene specht en Zwarte specht en broedplaatsen van Kerkuil, Steenuil en Bosuil (in holen of in nestkasten). Als vaste verblijfplaats gelden ook nesten waar vogels jaarlijks naar terugkeren om er te broeden en waarvan ze afhankelijk zijn; hiermee wordt bedoeld dat als het nest wordt verwijderd, het betreffende vogelpaar niet in de nabijheid een nieuw nest bouwt. Dit is het geval bij de Ransuil en bij in bomen broedende roofvogels die bijvoorbeeld elk jaar op hetzelfde kraaiennest broeden (tenzij dit nest definitief verlaten is). Soorten als Oeverwaluw en IJsvogel zijn niet van één bepaald nest afhankelijk. Als ze het jaar erop niet op hun nest terecht kunnen, dan maken ze een ander nest. Deze soorten zijn alleen in het broedseizoen beschermd (bron: mededeling de heer Jan van Spaandonk van LNV).

1.3.3 Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden geveerd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geveerd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

1.3.4 Rode Lijst

De rode lijsten hebben een wettelijke status. Soorten die op de rode lijst zijn geplaatst, zijn niet per definitie ook beschermd: deze soorten zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

1.4 Resultaten quick-scan

1.4.1 Literatuuronderzoek

Alle vleermuissoorten worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (tabel 3).

Volgens de 'Atlas van de Nederlandse vleermuizen' [Limpens et al., 1997; verspreidingsgegevens op basis van 5 x 5 km] kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen in de ruime omgeving van de locatie:

- Gewone baardvleermuis
- Franjestaart (Rode Lijst)
- Watervleermuis
- Meervleermuis
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvlieger
- Gewone grootoorvleermuis

Van deze soorten hebben de Gewone dwergvleermuis, de Laatvlieger, de Ruige dwergvleermuis, de Meervleermuis en de Rosse vleermuis winterverblijfplaatsen in gebouwen (de laatste twee in mindere mate). Verblijfplaatsen komen voor in spouwmuren, op zolders, in kieren, spleten en

gaten. Van de Meervleermuis zijn slechts een gering aantal waarnemingen bekend in de ruime omgeving van de locatie. Van de overige vier gebouwbewonende soorten zijn in de ruime omgeving van de locatie veel waarnemingen bekend [Limpens et al., 1997].

De Atlas Groen Gelderland (www.gelderland.nl) geeft voor de kilometerhokken waarin de locaties liggen (weergegeven op bijlage 1) de volgende mate van waardering voor vleermuizen¹.

- Kilometerhokken 173-451 & 174-451: belangrijk gebied voor vleermuizen
- Kilometerhok 172-451: redelijk belangrijk gebied voor vleermuizen
- Kilometerhokken 172-450, 173-450 & 174-450: minder belangrijk gebied voor vleermuizen
- Kilometerhokken 172-449, 173-449 & 174-449: geen waardering weergegeven

Van de grondgebonden zoogdieren komt van de tabel 2- en/of tabel 3-soorten alleen de Steenmarter (tabel 2) voor in gebouwen (vaak op zolders). Volgens de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren [Broekhuizen et al., 1992] zijn in de ruime omgeving van Ede nauwelijks tot geen waarnemingen bekend. Toch kan, gezien de toename van de soort (met name in Oost-Nederland, bron: Bode et al., 1999), niet worden uitgesloten dat de soort in de omgeving van Ede voorkomt.

1.4.2 Veldbezoek

Bunschoterweg 31

De locatie (Paasbergschool; zie figuur 1.2 en 1.3) ligt in belangrijk gebied voor vleermuizen (www.gelderland.nl). Het bergingshokje bij de school wordt eveneens gesloopt. De meeste ruiten van het twee verdiepingen hoge pand zijn ingegooid, met als gevolg dat in een groot deel van het pand tocht staat. Het schoolgebouw heeft spouwmuren. Veel gebouwbewonende vleermuizen maken gebruik van spouwmuren als zomer- en/of winterverblijfplaats.

¹ Het aantal soorten dat in een kilometerhok (km-hok) is waargenomen geeft aan hoe belangrijk dat hok is voor vleermuizen. Daarnaast is van belang welke soort in km-hok is waargenomen en het type waarneming van een soort (foeragerend en verblijfplaats). Alleen de aan- of afwezigheid van een soort telt. Er is onderscheid gemaakt in vier categorieën: minder belangrijk gebied, redelijk belangrijk gebied, belangrijk gebied en zeer belangrijk gebied (zie verder www.gelderland.nl)

Figuren 1.2 en 1.3 Paasbergschool

Tijdens de inspectie zijn alle klaslokalen en overige ruimtes in het pand onderzocht op de aanwezigheid van beschermde dieren. Er zijn geen aanwijzingen gevonden (uitwerpselen bijvoorbeeld) voor de aanwezigheid van vleermuizen of andere beschermde diersoorten (bijvoorbeeld Steenmarter). Echter kan niet met zekerheid worden uitgesloten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen zoals Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn in de spouwmuren (dit kon niet worden onderzocht tijdens de inspectie). Om dit met zekerheid uit te kunnen sluiten, is gericht aanvullend onderzoek nodig in het vliegseizoen van vleermuizen. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd met behulp van een bat-detector. Een bat-detector is een apparaatje dat de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren omzet in voor de mens hoorbare tonen. Uit ritme en frequentie kan de betreffende vleermuissoort worden afgeleid. Het onderzoek wordt uitgevoerd in de avondperiode – juist voor het invallen van de schemering, wanneer vleermuizen uitvliegen en op jacht gaan – én in de vroege ochtend, wanneer vleermuizen terugkeren van jacht.

Onderzoek naar winterverblijfplaatsen moet worden uitgevoerd in de periode juist vóór de winterslaap (eind september – oktober) en in de periode na het ontwaken (begin april; afhankelijk van de weersomstandigheden). Onderzoek naar zomerverblijfplaatsen moet worden uitgevoerd in de voortplantingsperiode (half mei – eind juni) en het onderzoek naar paarplaatsen moet worden uitgevoerd in augustus.

Brembaan 33A

Het km-hok waarin de locatie ligt (173-449) is niet opgenomen in de vleermuizenwaarderingskaart (www.gelderland.nl). Aangenomen wordt dat het betreffende km-hok (stedelijk gebied) niet van groot belang is voor de vleermuizen in Gelderland. Het te slopen pand betreft een oud stenen gebouwtje zonder spouwmuren (zie figuur 1.4 en 1.5).

Figuren 1.4 en 1.5 Pand aan de Bremlaan

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vleermuizen of andere beschermde diersoorten (bijvoorbeeld Steenmarter). Het pand heeft geen spouwmuur, waar vleermuizen vaak inzitten (met name Gewone dwergvleermuis). Daarnaast zijn nauwelijks tot geen andere geschikte locaties voor vaste verblijfplaatsen in het pand en aan de buitenzijde ervan aangetroffen. Het dak van het pand (geen pannendak), biedt eveneens weinig tot geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Op basis van bovenstaande achten wij nader gericht onderzoek (met een bat-detector in het vliegseizoen) naar vaste zomer- en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen in het pand niet nodig.

Veenderweg 117

De locatie ligt in minder belangrijk gebied voor vleermuizen (www.gelderland.nl). Het te slopen pand betreft een klein houten gebouw ('Ericahorst') met plat dak (zie figuur 1.6 en 1.7).

Figuren 1.6 en 1.7 Pand 'Ericahorst'

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vleermuizen of andere beschermde diersoorten. Het pand heeft geen spouwmuur. Er zijn geen geschikte locaties voor vaste verblijfplaatsen in het pand en aan de buitenzijde ervan aangetroffen. Het dak van het pand biedt eveneens geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Op basis van bovenstaande achten wij nader gericht onderzoek (met een bat-detector in het vliegseizoen) naar vaste zomer- en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen in het pand niet nodig.

Zanderijweg 95

Het km-hok waarin de locatie ligt (173-449) is niet opgenomen in de vleermuizenwaarderingkaart (www.gelderland.nl). Aangenomen wordt dat het betreffende km-hok (stedelijk gebied) niet van groot belang is voor de vleermuizen in Gelderland. Het te slopen pand betreft een deels houten, deels stenen gebouwtje met plat dak (zie figuur 1.8 en 1.9).

Figuren 1.8 en Figuur 1.9 Locatie Zanderijweg

Ondanks de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis in de omgeving van het pand (bron: gemeente Ede naar aanleiding van een onderzoek door Groene Ruimte), wordt de aanwezigheid van vaste (zomer- en/of winter)verblijfplaatsen in het pand niet waarschijnlijk geacht. Het pand heeft geen spouwmuur. Daarnaast zijn nauwelijks tot geen andere geschikte locaties voor vaste verblijfplaatsen in het pand en aan de buitenzijde ervan aangetroffen. Het platte dak biedt evenmin mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van vleermuizen (zoals uitwerpselen) of andere beschermde diersoorten (zoals de Steenmarter) zijn evenmin aangetroffen in het pand.

Op basis van bovenstaande wordt een nader gericht onderzoek met een bat-detector (uit te voeren in het vliegseizoen) naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het pand niet nodig geacht.

1.5 Conclusies

In geen van de vier te slopen panden zijn tijdens de inspectie aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van beschermde diersoorten (vleermuizen, Steenmarter of vaste verblijfplaatsen van vogels). Het onderzoek is uitgevoerd in december, de periode waarin vleermuizen niet actief zijn. Nader gericht onderzoek met bijvoorbeeld een bat-detector (uit te voeren in het vliegseizoen) wordt ter plaatse van de panden aan de Veenderweg 117, de Bremlaan 33A en de Zanderijweg 95 niet nodig geacht, omdat de panden nauwelijks tot niet geschikt zijn voor vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De sloop van deze drie panden is niet in strijd met de Flora- en faunawet.

Het schoolgebouw aan de Bunschoterweg ligt in belangrijk gebied voor vleermuizen (www.gelderland.nl). Dit grote pand bezit spouwmuren, die tijdens de inspectie onmogelijk onderzocht konden worden. Er kan niet met zekerheid worden uitgesloten dat er in het pand zomer-/winterverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Om dit met zekerheid uit te kunnen sluiten, is gericht aanvullend onderzoek nodig in het vliegseizoen van vleermuizen. Onderzoek naar winterverblijfplaatsen moet worden uitgevoerd in de periode juist vóór de winterslaap (eind september – oktober) en in de periode na het ontwaken (begin april; afhankelijk van de weersomstandigheden). Onderzoek naar zomerverblijfplaatsen moet worden uitgevoerd in de voortplantingsperiode (half mei – eind juni) en het onderzoek naar paarplaatsen moet worden uitgevoerd in augustus.

1.6 Literatuur

[Bode, A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve en R. Zollinger, 1999]

De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle, in samenwerking met de Zoogdierenwerkgroep Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel. ISBN 90400 9312 1.

[Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen (2^e druk). Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

www.gelderland.nl (Atlas Groen Gelderland)

www.natuurloket.nl